

**ראש
יהודי**
02-6791122
www.rosh-yehudi.org

בס"ד

מגילת אסתר נקודת מפנה בתולדות העם היהודי

4. באותה שנה (3327 לבה"ע) – גלות יכניה (יהויכין) – מלכים ב' כ"ד

(ח) בן שְׁמֹנֶה עֶשְׂרֵה שָׁנָה יְהוֹיָכִין בְּמִלְכוֹ וְשִׁלְשָׁה חֳדָשִׁים מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם... (י) בַּעַת הַהִיא עָלָה אֶלְוָה עֲבָדֵי נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל יְרוּשָׁלַם וַתִּבְאָה הָעִיר בְּמִצּוֹר: (יא) וַיָּבֵא נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל עַל הָעִיר וְעַבְדָּיו צָרִים עָלֶיהָ: (יג) וַיֹּצֵא מִשָּׂם אֶת כָּל אוֹצְרוֹת בַּיִת יְהוָה וְאוֹצְרוֹת בַּיִת הַמֶּלֶךְ... (יד) וְהִגִּילָה אֶת כָּל יְרוּשָׁלַם וְאֶת כָּל הַשָּׂרִים וְאֶת כָּל גְּבוּרֵי הַחֵיל עֶשְׂרֵה אֲלָפִים וְכָל הַחֵרֶשׁ וְהַמְסַגֵּר לֹא נִשְׁאַר זוֹלַת דַּלַּת עִם הָאָרֶץ: (טו) וַיִּגַּל אֶת יְהוֹיָכִין בְּבֵלְהָ וְאֶת אִם הַמֶּלֶךְ וְאֶת נָשִׁי הַמֶּלֶךְ וְאֶת סָרִיסָיו וְאֶת אוֹלֵי אֵילָנוֹ {הַמֶּלֶךְ} הָאָרֶץ הוֹלִיד גּוֹלָה מִירוּשָׁלַם בְּבֵלְהָ: (טז) וְאֶת כָּל אֲנָשֵׁי הַחֵיל שִׁבְעַת אֲלָפִים וְהַחֵרֶשׁ וְהַמְסַגֵּר אֶלְף הַכֹּל גְּבוּרִים עֲשִׂי מִלְחָמָה וַיְבִיֵאֵם מֶלֶךְ בָּבֶל גּוֹלָה בְּבֵלְהָ:

5. מרדכי מווגלה לבבל עם יכניה (11 שנה לפני חורבן ביהמ"ק הראשון) - אסתר פרק ב'

(ה) אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוּשַׁן הַבִּירָה וְשֵׁמוֹ מְרְדֳכָי בֶן יָאִיר בֶּן שִׁמְעִי בֶן קִישׁ אִישׁ יְמִינִי: (ו) אֲשֶׁר הִגִּילָה מִירוּשָׁלַם עִם הַגִּלְגָּלָה אֲשֶׁר הִגִּילְתָּה עִם יְכָנְיָה מֶלֶךְ יְהוּדָה אֲשֶׁר הִגִּילָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל:

6. מלכים ב' כ"ד - במקום יכניה שהוגלה, ממנה נבוכדנאצר את מתניה/צדקיה במקומו

(יז) וַיִּמְלֶךְ מֶלֶךְ בָּבֶל אֶת מַתְנִיָה דָדוֹ תַּחְתָּיו וַיִּסַּב אֶת שְׁמוֹ צְדָקְיָהוּ: (יח) בֶּן עֶשְׂרִים וְאַחַת שָׁנָה צְדָקְיָהוּ בְּמִלְכוֹ וְאַחַת עֶשְׂרֵה שָׁנָה מֶלֶךְ בִּירוּשָׁלַם... (יט) וַיַּעַשׂ הַרַע בְּעֵינֵי יְהוָה כְּכֹל אֲשֶׁר עָשָׂה יְהוֹיָכִין: (כ) ... וַיִּמְרֹד צְדָקְיָהוּ בְּמֶלֶךְ בָּבֶל:

7. 3338 לבה"ע – חורבן ביהמ"ק וגלות צדקיהו – מלכים ב' פרק כ"ה

(א) וַיְהִי בְּשַׁנַּת הַתְּשִׁיעִית לְמִלְכוֹ בְּחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי בְּעֶשְׂרֵה לַחֹדֶשׁ בָּא נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל הוּא וְכָל חֵילוֹ עַל יְרוּשָׁלַם וַיַּחַן עָלֶיהָ וַיִּבְנוּ עָלֶיהָ דֵּיק סָבִיב: (ב) וַתִּבְאָה הָעִיר בְּמִצּוֹר עַד עֶשְׂתֵּי עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמֶלֶךְ צְדָקְיָהוּ: (ג) בַּתְּשַׁעָה לַחֹדֶשׁ וַיִּחְזַק הַרְעָב בְּעִיר וְלֹא הָיָה לָחֵם לְעַם הָאָרֶץ: (ד) וַתִּבְקַע הָעִיר וְכָל אֲנָשֵׁי הַמִּלְחָמָה הִלְיָהוּ דָרָךְ שָׁעַר בֵּין הַחֲמֹתִים אֲשֶׁר עַל גֵּן הַמֶּלֶךְ וְכַשְׂדִּים עַל הָעִיר סָבִיב וַיִּלָּךְ דָּרָךְ הָעָרֶבָה: (ה) וַיִּרְדְּפוּ חֵיל כַּשְׂדִּים אַחַר הַמֶּלֶךְ וַיִּשְׁגּוּ אוֹתוֹ בְּעָרְבוֹת יְרֵחוֹ וְכָל חֵילוֹ נִפְצוּ מֵעָלָיו: (ו) וַיִּתְּפְּשׂוּ אֶת הַמֶּלֶךְ וַיַּעֲלוּ אוֹתוֹ אֶל מֶלֶךְ בָּבֶל רַבְלָתָה וַיְדַבְּרוּ אוֹתוֹ מִשְׁפָּט: (ז) וְאֶת בְּנֵי צְדָקְיָהוּ שְׁחָטוּ לְעֵינָיו וְאֶת עֵינֵי צְדָקְיָהוּ עוֹר וַיֹּאסְרֵהוּ בַּנְּחֹשְׁתִּים וַיְבִאֵהוּ בָּבֶל: (ח) וּבְחֹדֶשׁ הַחֲמִישִׁי בְּשַׁבְּעָה לַחֹדֶשׁ הָיָה שְׁנַת תְּשַׁע עֶשְׂרֵה שָׁנָה לְמֶלֶךְ נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל בָּא נְבוּזַרְאֲדָן רַב טַבָּחִים עָבַד מֶלֶךְ בָּבֶל יְרוּשָׁלַם: (ט) וַיִּשְׂרֹף אֶת בַּיִת יְהוָה וְאֶת בַּיִת הַמֶּלֶךְ וְאֶת כָּל פְּתֵי יְרוּשָׁלַם וְאֶת כָּל בַּיִת גְּדוֹל שָׁרָף

בעיונינו היום נרצה לראות איך משתלבים המאורעות במגילת אסתר, במתרחש בארץ מזמן חורבן בית ראשון ועד הקמתו של הבית השני.

נראה שלפי חז"ל המאורעות במגילת אסתר, בספר דניאל ובספר עזרא, שלכאורה מנותקים מהמתרחש בארץ, הם בעצם אלו שמאפשרים את בניית הבית השני, כשאסתר, מרדכי, אחשוורוש והמן, הם שחקנים ראשיים בתוכנית אלוקית היסטורית.

1. 19 שנה לפני חורבן ביהמ"ק הראשון (3319 לבה"ע) – מתחילה מלכות בבל, נבוכדנאצר כובש את נינוה. שנה לאחר עלייתו לשלטון - נבוכדנאצר כובש את יהודה שהיתה תחת שלטון המלך יהויקים - מלכים ב' כ"ד (א) בְּיָמָיו עָלָה נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל וַיְהִי לוֹ יְהוֹיָכִין עָבַד שְׁלֹשׁ שָׁנִים וַיָּשָׁב וַיִּמְרֹד בּוֹ:

2. שלוש שנים לאחר מכן (3324 לבה"ע) - יהויקים מורד נבוכדנאצר במהלך 3 שנים

11 שנה לפני חורבן ביהמ"ק הראשון (3327 לבה"ע) - גלות יהויקים: דניאל, חנניה, מישאל ועזריה מוגלים לבבל - דניאל א'

(א) בְּשַׁנַּת שְׁלוֹשׁ לְמַלְכוֹת יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ יְהוּדָה בָּא נְבוּכַדְנֶאצַּר מֶלֶךְ בָּבֶל יְרוּשָׁלַם וַיִּצַּר עָלֶיהָ: (ב) וַיִּתֵּן אֲדָנִי בְּיָדוֹ אֶת יְהוֹיָכִין מֶלֶךְ יְהוּדָה וּמִקְצַת כָּלִי בַּיִת הָאֱלֹהִים וַיְבִיֵאֵם אֶרֶץ שֹׁנַעַר בַּיִת אֱלֹהֵיו וְאֶת הַכְּלִים הַבְּיָא בַּיִת אוֹצַר אֱלֹהֵיו: (ג) וַיֹּאמֶר הַמֶּלֶךְ לְאַשְׁפַּנָּז רַב סָרִיסָיו לְהַבִּיא מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִזְרַע הַמְּלוּכָה וּמִן הַפְּרִתְמִים: (ד) קְלָדִים אֲשֶׁר אֵין בָּהֶם כָּל מֵאוּם {מוֹסוֹ} וְטוֹבֵי מְרָאָה וּמִשְׁפָּכִילִים בְּכָל חֻכְמָה וַיִּדְעִי דַעַת וּמִבְּנֵי מַדַּע וְאֲשֶׁר כָּח בָּהֶם לְעַמֹּד בְּהִיכַל הַמֶּלֶךְ וּלְלַמְּדוֹס סֵפֶר וּלְשׁוֹן כַּשְׂדִּים: (ה) וַיִּמְן לָהֶם הַמֶּלֶךְ דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ מִפֶּתַח בַּג הַמֶּלֶךְ וּמִיַּיִן מִשְׁתֵּיו וּלְגַדְלָם שָׁנִים שְׁלוֹשׁ וּמִקְצַתָם יַעֲמִדוּ לְפָנָי הַמֶּלֶךְ: (ו) וַיְהִי בָהֶם מִבְּנֵי יְהוּדָה דְּנִיָּאל חֲנַנְיָה מִישָׁאֵל וְעַזְרִיָּה:

3. רש"י על דניאל א' א'

(א) בשנת שלוש למלכות יהויקים - וכי אפשר לומר כן והלא הוא מלך בשנת ד' ליהויקים שנאמר (ירמיה כה) בשנה הד' ליהויקים בן יאשיהו מלך יהודה היא השנה הראשונה לנבוכדנאצר ומה ת"ל בשנת שלוש בשנת שלוש למרדו שנאמר (מלכים ב כד) ויהי לו יהויקים עבד שלוש שנים וישב וימרד בו שלוש שנים ובשנת שלוש עליו והיא שנת שמונה לנבוכדנאצר דאמר מר שנה ראשונה כבש ננוה שניה עלה וכבש יהויקים ושלש שנים עבדו ושלש שנים מרד בו והיא היתה שנת אחת עשרה למלכות יהויקים חמש שנים קודם שכבשו ושלש שעבדו ושלשה שמרד בו ואז מת יהויקים תחת ידו והמלך נבוכדנאצר תחתיו יהויכין בנו:

יְרַמְנָה הָעִיר יְהוָה אֶת רוּחַ כְּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס וַיַּעֲבֹר קוֹל בְּכָל מְלָכוֹתָיו וְגַם בְּמִכְתָּב לְאֹמֶר :

(ב) כִּי אָמַר כְּרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס כָּל מְמַלְכוֹת הָאָרֶץ נָתַן לִי יְהוָה אֱלֹהֵי הַשָּׁמַיִם וְהוּא פָקֵד עָלַי לְבָנוֹת לוֹ בַּיַּת בִּירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בַּיהוּדָה: (ג) מִי בָכֶם מִכָּל עַמּוֹ יְהִי אֱלֹהֵינוּ עִמּוֹ וַיַּעַל לִירוּשָׁלַם אֲשֶׁר בַּיהוּדָה וַיְבַן אֶת בַּיַּת יְהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל הוּא הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר בִּירוּשָׁלַם :

עזרא ב' (א) וְאֵלֶּה בְּנֵי הַמְּדִינָה הָעֵלִים מִשְׁבֵּי הַגּוֹלָה אֲשֶׁר הִגְלָה נְבוּכַדְנֶצַּר \{נְבוּכַדְנֶצַּר\} מֶלֶךְ בָּבֶל לְבָבֶל וַיָּשׁוּבוּ לִירוּשָׁלַם וַיהוָה אֵישׁ לְעִירוֹ: (ב) אֲשֶׁר בָּאוּ עִם זֶרְבָבֶל יְשׁוּעַ נַחְמִיָּה שְׂרָיָה רַעְלִיָּה מְרֹדַכִּי בְלָשָׁן מִסְפָּר בְּגוֹי רְחוּם בְּעֵנֶה מִסְפָּר אֲנָשֵׁי עִם יִשְׂרָאֵל:

ראש העולים הוא זרובבל שישלוט בקהילה היהודית בארץ 22 שנה. איתו עולה מרדכי היהודי...

14. אבן עזרא על עזרא פרק ב פסוק ב

(ב) מרדכי בלשן - הוא מרדכי היהודי רק בלשן יתכן שהוא איש אחר

15. מצודות דוד על עזרא פרק ב פסוק ב

(ב) מרדכי בלשן - הוא שם אחד והוא דוד לאסתר המלכה ונקרא בלשן על שידע בשבעים לשון כן ארז"ל.

16. 52 שנה אחרי חורבן ביהמ"ק הראשון (3390 לבה"ע) - עזרא תשרי :

בניית המזבח והכנות לבניית בית המקדש - עזרא פרק ג'

(א) וַיַּגַּע הַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּעָרִים וַיִּאָּסְפוּ הָעָם כָּאִישׁ אֶחָד אֶל יְרוּשָׁלַם :

(ב) וַיָּקִים יְשׁוּעָה בֶן יוֹצָדָק וְאֶחָיו הַכֹּהֲנִים וְזֶרְבָבֶל בֶּן שְׂאֲלֻתִיאֵל וְאֶחָיו וַיְבַנּוּ אֶת מִזְבַּח אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל לְהַעֲלוֹת עָלָיו עֹלוֹת כַּכְּתוּב בְּתוֹרַת מֹשֶׁה אִישׁ הָאֱלֹהִים: (ד) וַיַּעֲשׂוּ אֶת חֹג הַסִּפּוֹת כַּכְּתוּב וְעָלַת יוֹם בְּיוֹם בְּמִסְפָּר כַּמִּשְׁפָּט דָּבָר יוֹם בְּיוֹמוֹ: (ו) מִיּוֹם אֶחָד לַחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי הַחֹל לְהַעֲלוֹת עֹלוֹת לַיהוָה וְהִיכַל יְהוָה לֹא יִסָּד:

17. שנה וחצי לאחר מכן (3391 לבה"ע) עולה לשלטון

אחרשוורוש מהמגילה... תחילת מגילת אסתר

(א) וַיְהִי בַיּוֹם אֲחַשְׁוֶרֶשׁ הוּא אֲחַשְׁוֶרֶשׁ הַמֶּלֶךְ מֵהַדּוֹ וַיַּעַד כּוֹשׁ שֶׁבַע וְעֶשְׂרִים וּמֵאָה מְדִינָה: (ב) בְּיָמֵים הָהֵם כַּשְׁבַּת הַמֶּלֶךְ אֲחַשְׁוֶרֶשׁ עַל כֶּסֶף מְלָכוֹתָיו אֲשֶׁר בְּשׁוֹשֵׁן הַבֵּירָה: (ג) בְּשָׁנַת שְׁלוֹשׁ לְמָלְכוֹ עָשָׂה מִשְׁתֵּה לְכָל שָׂרָיו וַיַּעֲבְדוּ חֵיל פָּרַס וּמְדֵי הַפְּרָתָמִים וְשָׂרֵי הַמְּדִינּוֹת לְפָנָיו :

18. בשנה השניה למלכות אחשוורוש (3393 לבה"ע) ,

נכתבת בארץ השטנה - עזרא פרק ד'

(א) וַיִּשְׁמְעוּ צָרִי יְהוּדָה וּבְנֵימָן כִּי בְנֵי הַגּוֹלָה בּוֹנִים הֵיכַל לַיהוָה אֱלֹהֵי יִשְׂרָאֵל: (ד) וַיְהִי עִם הָאָרֶץ מְרַפִּים יָדֵי עַם יְהוּדָה וּמְבַלְהִים \{וּמְבַלְהִים\} אוֹתָם לְבָנוֹת: (ה) וְסִכָּרִים עָלֵיהֶם יוֹעֲצִים לְהַפֵּר עֲצָתָם כָּל יְמֵי כּוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס וְעַד מְלָכוֹת דְרִיּוּשׁ (השני) מֶלֶךְ פָּרַס:

(ו) וּבְמְלָכוֹת אֲחַשְׁוֶרֶשׁ בְּתַחֲלַת מְלָכוֹתָיו כָּתְבוּ שְׁטָנָה עַל יִשְׁבֵּי יְהוּדָה וִירוּשָׁלַם :

19. רש"י עזרא ד' כ"ד - בניית בית המקדש התעכבה י"ח

שנים

(ד) ..אז היתה בטלה מלאכת בנין בית אלהים אשר בירושלים עד שנת שתיים לדריוש מלך פרס שאחר כורש מלך אחשוורוש שלקח אסתר ואחר אחשוורוש מלך דריוש בנו של אחשוורוש שהוא בן אסתר ומשנת אחת לכורש מלך פרס עד שנת שתיים לדריוש י"ח שנה שהשלימו שבעים שנה לחרבות ירושלים שהרי מחורבן הבית שגלה צדקיהו

בָּאֵשׁ: (ו) וְאֶת חוֹמֹת יְרוּשָׁלַם סָבִיב נָתַצוּ כָּל חֵיל כְּשִׂדִים אֲשֶׁר רַב טַבָּחִים :

8. 3359 לבה"ע - נולדה אסתר - ילקוט שמעוני אסתר ב' רמז תתרנ"ג

יהי אומן את הדסה. קרי לה הדסה וקרי לה אסתר, ... רב אמר בת ארבעים היתה...

החשבון הוא: בשנת 3399 לבה"ע התחתנה אסתר עם אחשוורוש ("שבע למלכו"), ואז היא בת ארבעים.

9. 26 שנה אחרי חורבן ביהמ"ק הראשון (3364 לבה"ע) - אוויל מרודך עולה לשלטון ומשחרר מהכלא את יכניה ואת צדקיהו - סדר עולם רבה פרק כ"ח

בכ"ה (שנים לחורבן הבית הראשון) מת שטנו נבוכדנצר ונקבר ובכ"ו הוציאו אוויל מרודך וגררו בשביל לבטל גזירותיו לקיים מה שנאמר עליו (ישעיה י"ד) ואתה השלכת מקברך כנצר נתעב וגוי ובכ"ז הוציאו ליכניה. בו בפרק מת צדקיהו וספדו עליו

10. 48 שנה אחרי חורבן ביהמ"ק הראשון) - בלשאצר בנו של אוויל מרודך עולה לשלטון.

לאחר שלוש שנות מלכות (3389 לבה"ע) - 51 שנה לאחר החורבן) - עורך בלשאצר משתה עם כלי המקדש שלקח

סבו נבוכדנצר - דניאל ה' (המקור בארמית)

(א) בלשאצר המלך עשה משתה גדול..... (ב) בלשאצר אמר בטעם היין, להביא את כלי הזהב והכסף אשר הוציא נבוכדנצר אביו מן ההיכל אשר בירושלים....(נבואת דניאל)... (ל) בו בלילה נהרג בלשאצר המלך הכשדי.

דניאל ו: (א) ודריוש המדי קיבל את המלכות.....

סוף מלכות בבל (כשדים) ששלטה 70 שנה, ומתחילה

מלכות פרס ומדי.

בלשאצר "הרשה" לעצמו להוציא את כלי המקדש, כי עשה חשבון שתמו 70 השנים של נבואת ירמיהו ולא הוקם המקדש. הוא חישב מעליית נבוכדנצר לשלטון. (51 שנה מחורבן הבית, ועוד 19 שנות שלטון נבוכדנצר עד החורבן).

11. מדרש פנים אחרים נוסח ב' פרשה א'

אמר רב אותו הלילה שנהרג בלשאצר והמליכו לדריוש ... וכשהמליכו את דריוש אותו הלילה היה מיסב במקום שהיה בלשאצר מיסב ונפל עירבוביא בביתו של בלשאצר שהיו אלו הורגין ואלו היו בווזין ושתי הייתה בתו והיתה נערה והיתה ראתה הבית מעורבת ורצתה לבין המסובין שהיתה סבורה שאביה קיים ובאתה לחיקו של דריוש סבורה שהוא אביה וחמל עליה והשיאה לאחשוורוש בנו.

ילקוט מעם לועז מספר לנו שהחתונה לא התרחשה מיד... בשלב זה הם רק מאורסים...

12. ילקוט מעם לועז - מגילת אסתר א' א'

"ובאותה עשה היתה ושתי בת שתיים עשרה שנה. (בלילה שמת אביה בלשאצר)."

.....דריוש הראשון מולך שנה, כורש שנתיים וחצי - סה"כ שלוש שנים, אחריהם אחשוורוש....

"והמתין אחשוורוש עד שהיתה (ושתי) בת י"ח ונשאה לאישה, ואז עשה את משתה ושתי בשנת שלוש למלכו..."

13. 52 שנה אחרי חורבן ביהמ"ק הראשון (3390 לבה"ע)

- כורש מכריז על שיבת ציון ובנין ביהמ"ק - עזרא פרק א' (א) וּבְשָׁנָה אַחַת לְכוֹרֶשׁ מֶלֶךְ פָּרַס לְכָלוֹת דָּבָר יְהוָה מִפִּי

במחצית גבול ממלכתי לא אתן לך... אבל חכי עד שיגדל דרויש בנך וירש את המלכות, ותעש.

שנה לאחר סיום המגילה, לאחר 14 שנות שלטון מת אחשוורוש, ובנו בן החמש – דרויש השני – עולה לשלטון (3406 לבה"ע).

26. חגי א' - (3408 לבה"ע) – באותו זמן, בארץ, מנבא חגי הנביא לבנות את ביהמ"ק, לפני שדריוש מצווה לבנותו

(א) בשנת שתים לדרינש המלך בחדש הששי (אלול) ביום אחד לחדש היה דבר יהוה בידי חגי הנביא אל זרובבל בן שלתיאל פחת יהודה ואל יהושע בן יהוצדק הכהן הגדול לאמר: (ב) כה אמר יהוה צבאות לאמר העם הזה אָמְרוּ לא עת בא עת בית יהוה להבנות... (ד) העת לכם אתם לִשְׁבֹת בְּבִיתְכֶם סְפוּנִים וְהַבִּית הַזֶּה חֲרָב... (ח) עליו הָהָר וְהַבָּאֵתָם עַץ וּבְנוּ הַבַּיִת וְאַרְצָהּ בּוֹ וְאַכְבְּדוּהָ {וְאַכְבְּדוּהָ} אָמַר יְהוָה:

(ט) פִּנָּה אֶל הַרְבָּה וְהָנָה לְמַעַט וְהַבָּאֵתָם הַבַּיִת וּנְפַחְתִּי בּוֹ יַעַן מָה נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת יַעַן בַּיְתִי אֲשֶׁר חֲרָב וְאַתֶּם רְצִים אִישׁ לְבֵיתוֹ... (יב) וַיִּשְׁמַע זֶרְבָבֶל בֶּן שְׁלֹתִיאל וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדֵק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְכָל שְׂאֵרֵי הָעָם בְּקוֹל יְהוָה אֲלֵהֶיָהֶם וְעַל דְּבָרֵי חֲגִי הַנְּבִיא פָאָשֶׁר שָׁלְחוּ יְהוָה אֲלֵהֶיָהֶם וַיִּירָאוּ הָעָם מִפְּנֵי יְהוָה... (יד) וַיַּעַר יְהוָה אֶת רוּחַ זֶרְבָבֶל בֶּן שְׁלֹתִיאל פַּחַת יְהוּדָה וְאֶת רוּחַ יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדֵק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶת רוּחַ כָּל שְׂאֵרֵי הָעָם וַיָּבֵאוּ וַיַּעֲשׂוּ מְלָאכָה בְּבֵית יְהוָה צְבָאוֹת אֲלֵהֶיָהֶם: (טו) בְּיוֹם עֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַחֹדֶשׁ בְּשִׁשִּׁי בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְדָרְיֹנֶשׁ הַמֶּלֶךְ:

(א) בְּשִׁבְעֵי (תשרי) בְּעֶשְׂרִים וְאַחַד לַחֹדֶשׁ הָיָה דָבָר יְהוָה בְּיַד חֲגִי הַנְּבִיא לֵאמֹר: (ב) אָמַר נָא אֶל זֶרְבָבֶל בֶּן שְׁלֹתִיאל פַּחַת יְהוּדָה וְאֶל יְהוֹשֻׁעַ בֶּן יְהוֹצָדֵק הַכֹּהֵן הַגָּדוֹל וְאֶל שְׂאֵרֵי הָעָם לֵאמֹר: (ג) מִי כֵּס הַנִּשְׂאָר אֲשֶׁר רָאָה אֶת הַבַּיִת הַזֶּה בְּכַבּוּדוֹ הָרֵאשׁוֹן וְמָה אַתֶּם רֹאִים אִתּוֹ עַתָּה הֲלוֹא כְּמָהוּ פָאֵן בְּעֵינַיְכֶם... (ט) גָּדוֹל יְהוָה כְּבוֹד הַבַּיִת הַזֶּה הָאֲחֵרוֹן מִן הָרֵאשׁוֹן אָמַר יְהוָה צְבָאוֹת וּבְמִקּוֹם הַזֶּה אֲתֵן שְׁלוֹם נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת:

(י) בְּעֶשְׂרִים וְאַרְבָּעָה לַתְּשִׁיעִי (כסליו) בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם לְדָרְיֹנֶשׁ הָיָה דָבָר יְהוָה בְּיַד חֲגִי הַנְּבִיא לֵאמֹר... (כא) אָמַר אֶל זֶרְבָבֶל פַּחַת יְהוּדָה לֵאמֹר אֲנִי מְרַעֵשׂ אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ: (כב) וְהַפְּכֵתִי פֶסֶא מִמְּלָכוֹת וְהַשְׁמַדְתִּי חֹזֵק מִמְּלָכוֹת הַגּוֹיִם וְהַפְּכֵתִי מִרְכָּבָה וּרְכָבִיָּה וְרִדּוֹ סוּסִים וְרְכָבֵיהֶם אִישׁ בְּחֶרֶב אַחִיו: (כג) בְּיוֹם הַהוּא נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת אֶקְחֶנּוּ זֶרְבָבֶל בֶּן שְׁלֹתִיאל עַבְדִּי נָאִם יְהוָה וְשִׁמְתִּינֶךָ כְּחוֹתֶם כִּי בְּדַ בְּחֶרְתִּי נָאִם יְהוָה צְבָאוֹת:

גם זכריה מנבא באותה תקופה.

27. בשנה השניה למלכותו, בחודש כסליו, בהיותו בן 7 (3408 לבה"ע), 70 שנה אחרי חורבן ביהמ"ק הראשון, מכריז דרויש השני על בנין ביהמ"ק - עזרא פרק ו' (המקור בארמית)

אז דרויש המלך נתן צו, וחקרו בבית הספרים אשר מניחים שם האוצרות בבבל.

(א) ונמצא באחמתא בבירה אשר במדי המדינה, מגילה אחת, וכן כתוב בתוכה הזכרון. בשנת אחת לכורש המלך, כורש המלך נתן צו, על בית האלוהים בירושלים. הבית יבנה, מקום אשר זובחים זבחים, ויסודותיו יהיו מסובלים, גובהו שישים אמה, רוחבו שישים אמה... (ח) וממני ניתן צו על אשר תעשו עם זקני היהודים האלה לבנות בית האלוהים הזה, ומרכוש המלך אשר מהמס של עבר הנהר, תהי ניתנת במהירות ההוצאה לאנשים האלה, אשר לא להשביט... (יב) והאלוהים אשר שיכן שמו שם ימגר כל מלך ועם, אשר ישלח ידו לשנות, ולחבל

עד שנת אחת לכורש חמשים ושתים שנה כמפורש בסדר עולם וי"ח שנה משנת א' לכורש עד שנת שתיים לדריוש נמצאו שבעים שנה שלימים **ובשנת שתיים לדריוש התחילו לבנות הבנין עד שגמרוהו:**

אחשוורוש מבטל את בנית המקדש בעצת ארוסתו ושתי נראה בהמשך.....

20. מי הם שולחי השטנה: רש"י על מגילת אסתר פרק ט' (י) עשרת בני המן - ראיתי בסדר עולם אלו עשרה שכתבו שטנה על יהודה וירושלים כמו שכתוב בספר עזרא (עזרא ד) ובמלכות אחשוורוש בתחלת מלכותו כתבו שטנה על ישיבי יהודה וירושלם,

ומי הם המן ומרדכי באותה תקופה? - המן הוא מושל ירושלים ומרדכי מהסנהדרין היושב בירושלים:

21. אגדת אסתר פרשה ה' ט' - מרדכי והמן יוצאים לשכנע את אחשוורוש

אמרו לא לחינם היו מתקוטטין (המן ומרדכי), אלא קטטה קדומה היתה ביניהם, כשהיו ישראל בונים חומות ירושלים... באו עליהם שונאים ומנעו אותם מלבנות ואמרו להם שלא ברשות המלך אתם בונים... אמרו להם השונאים ברוו מכס אחד ואנו נברו לנו אחד, וילכו ליודיעו למלך, ביררו אומות העולם ולא מצאו איש המיוחד ברשעותו **כהמן הרשע...** (היהודים ממנים את **מרדכי מהסנהדרין**)... בדרך קנה המן ממרדכי ככר לחם תמורת עבודתו... וכתבו על סנדלו של מרדכי....

כל זה קורה בארץ בשנה השניה למלכות אחשוורוש בתחילת מגילה אסתר (ושתי ואחשוורוש מאורסים).

נחזור למגילת אסתר...

גם אחשוורוש מוציא את כלי המקדש כי לפי חשבונו הגיע הזמן...

22. "בשנת שלוש למלכו" (3394 לבה"ע) - משתה אחשוורוש הוא בעצם מסיבת החתונה של אחשוורוש וושתי שהיו מאורסים 6 שנים. ולמה נהרגת ושתי? על שיעצה לאחשוורוש לעצור את בנית ביהמ"ק - מדרש אסתר רבה ה' ב'

...ולמה עלתה לה כך לפי שלא היתה מנחת לאחשוורוש ליתן רשות לבנות את ביהמ"ק ואומרת לו מה שהחריבו אבותי אתה מבקש לבנות...?

23. "בשנת שבע למלכותו" (3398 לבה"ע) - אסתר נלקחת אל המלך והוא ממליך אותה למלכה - באותו לילה מתעברת אסתר... - אסתר ב'

(טו) ותִּלְקַח אֶסְתֵר אֶל הַמֶּלֶךְ אַחְשֻׁרוּשׁ אֶל בֵּית מְלָכוֹתוֹ בְּחֹדֶשׁ הָעֶשְׂרִי הוּא חֹדֶשׁ טֵבֵת בְּשַׁנַּת שֶׁבַע לְמַלְכוֹתוֹ:

24. "בשנת שתיים עשרה למלך אחשוורוש" - המן מפיל את הפור. בסוף אותה שנה (3404 לבה"ע) מרדכי ואסתר מצילים את היהודים. המן ובניו נתלים. בנם של אסתר ואחשוורוש, דרייוש השני, בן ארבע וחצי - אסתר ג'

(ז) בְּחֹדֶשׁ הָרֵאשׁוֹן הוּא חֹדֶשׁ נִסָּן בְּשַׁנַּת שְׁתַּיִם עֶשְׂרֵה לְמֶלֶךְ אַחְשֻׁרוּשׁ הַפִּיל פּוּר הוּא הַגּוֹרֵל לְפָנֵי הָמֶן מִיוֹם לְיוֹם וּמֵחֹדֶשׁ לַחֹדֶשׁ שְׁנַיִם עֶשֶׂר הוּא חֹדֶשׁ אֲדָר:

25. תרגום המגילה לעברית לפי "יין טוב" - עד סוף שלטונו מסרב אחשוורוש לאשר את בנין ביהמ"ק

"ויאמר המלך לאסתר במשתה היין, מה שאלתך אסתר המלכה וינתן לך... רק לבנות את בית המקדש העומד

ולכן אפשר לומר שקבלת התורה של מעמד הר סיני (ה"נעשה ונשמע") הוא מתוך מעין אונס מכיוון שיכולת הבחירה החופשית של האדם אל מול מראות אלקיים היא מאד מוגבלת (עד לא קיימת).
(הערה: כאשר האדם נמצא במדרגה רוחנית כה גבוהה אזי גם היכולת שלו ליפול לעבודה זרה היא גבוהה, מכיוון שהוא יכול לטעות בדרך הנכונה לעבודת השם – ראה חטא העגל).

לעומת זאת מגילת אסתר מציינת מדרגה שונה לחלוטין של גילוי שכונה בעולם, או ליתר דיוק הסתרת הנהגת השם בעולם, כמו שדורש המדרש:

29. ילקוט שמעוני בראשית פרק ו' רמז מו
"אסתר מן התורה מנין ואנכי אסתר אסתר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה".

כלומר מגילת אסתר היא מגילה של הסתר פנים, מגילה שבה השגחת השם בעולם היא נסתרת.

הסתר הפנים במגילה בא לידי ביטוי גם בעובדה הידועה ששמו של הקב"ה אינו מוזכר כלל במגילה, ורמזו רק בכינוי "המלך" שניתן להבנה גם כמתיחס לאחשורוש וגם כמתיחס למלכו של עולם לקב"ה.

הסתר הפנים בא לידי ביטוי גם בכל ההתנהלות של המאורעות המתוארים במגילה באופן אֶרְצִי/פּוֹלִיטִי לחלוטין, תוך התמקדות בכל מיני פרטים שוליים כמו פרטי תמרוקי הנשים בפרק ב' או תאור פרטי המשתאות בפרק א'.

כלומר המגילה מאפשרת לקרוא אותה כמו סיפור פוליטי בו בעקבות עורמתה של אסתר המצליחה במשתה הראשון לגרום לחשד של אחשורוש בהמן, והמלך החושד מחפש בספר הזיכרונות עקבות לחשדות שלו, ובעקבות אי יכולתו של המן לשלוט בעצמו ולחשוף בפני המלך את רצונו האמיתי, ובעקבות העובדה שהמן נופל מסיבה כלשהיא על המיטה של אסתר במשתה השני, המלך מתעצבן ומחליט להפטור מהמן ואז חרבונו הזכור לטוב מחליט לסגור את החשבון שיש לו כנראה עם המן ומספר למלך על העץ שהכין למרדכי והמן נתלה עליו.

ואז בעקבות הצלחתה של אסתר לסלק את המן היא יכולה לבא לבקש מהמלך על עם ישראל.

לעומת זאת הקורא המאמין יראה את ידו של הקב"ה במהשתלשלות האירועים במיוחד החל מפרק ו', ויראה את "בלילה הוא נדדה שנת המלך" – שנדדה שנתו של מלכו של עולם שגורמת לאחשורוש לא לישון אלא לפתח את ספר הזכרונות, וכו',

וכמו כן אחר כך במשתה השני מספרים לנו חז"ל שבא אליה ודחה את המן על המיטה של אסתר, או שחרבונו הוא אליהו:

30. מדרש רבה אסתר פרשה י' פסקה ט'
(ט) והמלך קם בחמתו ממשטה היין אל גנת הביתן מה עשה מיכאל המלאך התחיל מקצץ את הנטיעות לפניו והוסיף חמה על חמתו ושב אל משטה היין והמן עמד לבקש על נפשו מה עשה מיכאל דחפו על אסתר והיתה מצעקת אדוני המלך הרי הוא כבשני לפניך ויאמר המלך הגם לכבוש את המלכה עמי בבית ושמע המן הדבר הזה ונפלו פניו מה עשה אליהו זכור לטוב נדמה לחרבונו ואמר לו אדוני המלך גם הנה העץ אשר עשה המן למרדכי וגו'

בית האלוהים הזה אשר בירושלים. אני דרוש נתתי צו יבוצע בדיוק... (יד) וזקני היהודים בונים ומצליחים בנבואי חגי הנביא וזכריה בן עדוה, ובנו והשלימו במצוות אלוהי ישראל ולפי צו כורש – דרוש...

איך מלך בן 7 מצליח לממש צו שכה רבים מתנגדים לו, כ"כ הרבה שנים ברחבי האימפריה?

מקורותינו אומרים שהוא נשלט ע"י אימו – המלכה אסתר, ששולחת שליחים ל"ארכיון המרכזי" למצוא את הצו המקורי של כורש:

בארץ מתחילים לבנות את ביהמ"ק השני שבניתו אורכת 4 שנים.

עם סיום הבניה, לאחר 8 שנות שלטון, מרדכי חוזר משושן לירושלים עם העליה השנייה שבראשה עזרא, אסתר נשארת למלוך בשושן.

13 שנה לאחר מכן – אסתר משפיעה על דרוש בנה לאפשר לנחמיה לעלות לירושלים ולחזק את המקדש.

סיכום: ראינו שמאורעות המגילה מתרחשים בתקופת שיבת ציון ובמקביל לבנית בית המקדש השני.

מגילת אסתר (ואסתר עצמה) נמצאת במרכזה של שרשרת האירועים שאפשרה את בנין ביהמ"ק השני.

עכשיו צריך להחליט אם זה היה נס...

המדרש דורש את הפסוק **"קיימו וקבלו היהודים"** שקיימו מה שכבר קבלו במעמד הר סיני כלומר שבתקופת מרדכי ואסתר בעקבות נס הצלת היהודים מגזרתו של המן והנצחון של היהודים על אויביהם מתרחשת קבלה מחדשת של התורה.

המדרש אף מעמיד את קבלת התורה ע"י דורם של מרדכי ואסתר במדרגה גבוהה יותר ממדרגת קבלת התורה ע"י דורו של משה במעמד הר סיני, מכיוון שבעוד שקבלת התורה במעמד הר סיני היתה במעין אונס **"כפה עליהם הר כגיגית – אם מקבלים אתם את התורה מוטב ואם לא פה תהיה קבורתכם"** הרי שמדורם של מרדכי ואסתר מתרחשת קבלת התורה מרצונם החופשי של ישראל.

28. ילקוט שמעוני שמות פרק י"ט רמז קפג

ויתיצבו בתחתית ההר אמר רבי אבדימי בר חמא בר מחסיא מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית אמר להם אם אתם מקבלים את התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם אמר רב אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא. אמר אף על פי כן הדר קבלוה בימי אחשורוש דכתיב קיימו וקבלו היהודים קימו מה שקיבלו כבר.

ונשאלת השאלה מה כוונת המדרש?

נראה לעניות דעתי לאמר שישנם שתי מדרגות בהתגלות הקב"ה בעולם:

ישנו גילוי שכונה ברור שהגיע לשיאו במעמד הר סיני בו הקב"ה יורד על ההר בקולות וברקים וענן כבד וכו' וכל העם רואים את הקולות וכו'.

כאשר ישנו גילוי שכונה בעולם במדרגה כזאת יכולת הבחירה של האדם היא מטבעה מוגבלת, כאשר האדם רואה את האלקים, היכולת לכפור בו כמעט ואינה קיימת,

השינוי המשמעותי ביותר בתקופה זו, הם **עזרא ובית דינו**.

בכדי להעביר את מוקד עבודת ה' מהכהנים והנביאים לעם, שעד כה נדרש בעיקר "לראות" את ה' שלוש פעמים בשנה בירושלים, יש צורך ליצור מערך של תקנות שיחייבו את העם בחייו היומיומיים.

מי שיקבע את התקנות מעתה הם החכמים שבכל דור.

ואכן:

31. ספר החינוך מצווה תל

ונוסח הברכות כולן עזרא ובית דינו תקנום, ואף על פי שאמרו זכרונם לברכה [שם מ"ח ע"ב] משה תקן ברכת הזן יהושע ברכת הארץ, על עיקר הענין אמרו כן, אבל כל נוסח הברכות עזרא ובית דינו תקנום, ואין ראוי להוסיף או לגרוע בנוסח שלהן, וכל המשנה בהן אינו אלא טועה.

כלומר יש לנו **שינוי של הנהגת השם בעולם** ממצב של "איתערותא לדעילא" ל"איתערותא דלתתא".

ובכך מהווה מגילת אסתר נקודת מפנה בתולדות העם היהודי.

ולעניות דעתי אין צורך להבין זאת כפשוטו אלא ששליחיו של הקב"ה (ואולי אף מעידה של המן שנתקל במשהו) גורמים להמן ליפול על המיטה, ואח"כ גורמים למלך לתלות את המן.

ויש להבין שיתכן בהחלט שיש כאן כמו במקומות רבים אחרים במקרא שתי תוכניות שמתנהלות במקביל, התוכנית האלוקית והתוכנית האנושית.

התוכנית האנושית מתנהלת על פי רצונותיהם של אנשים והאינטרסים שלהם, אבל היא תואמת באופן מופלא את תוכניתו של הקב"ה.

כאשר הנהגת השם את העולם נסתרת, הבחירה החופשית של האדם האם לראות את הנהגת השם בעולם וביתר דיוק בהיסטוריה היא גדולה בהרבה לעומת מצב שבו אפשר לראות בברור את גילוי השכינה כמו שהיה במעמד הר סיני.

יתכן שזה מהותו של הויכוח בין מרדכי ואסתר ובין חכמי דורם לגבי קביעתו של פורים כחג לדורות. כי מיד לאחר ההצלה של היהודים, חגגו כולם את ההצלה.

הויכוח התחיל בשנה לאחר מכן, האם מדובר על נס אלוקי ולכן יש לקבוע חג, או שמדובר על הצלה ארצית בעקבות חוכמתם ותושייתם של מרדכי ואסתר ואז באמת אין כל סיבה לחג לדורות.

כאשר היהודים קבלו על עצמם את חג הפורים, הם בעצם קבלו את ההבנה שישנה הנהגה אלוקית בעולם ובהיסטוריה גם כשהיא נסתרת מעינינו ומתבררת לנו רק לאחר זמן.

(ולעניות דעתי זה גם מהות הויכוח בין הציונות הדתית הרואה במדינת ישראל את ראשית צמיחת גאולתנו וחוגגת את יום העצמאות, ובין היהדות החרדית שרואה במדינת ישראל ישות פוליטית ללא שום שייכות לקב"ה).

השינוי הזה בין הנהגה גלויה של הקב"ה את עולמו ובין הנהגה נסתרת הוא גם מהות השינוי המתחולל בזמן שיבת ציון והקמת בית שני.

השינוי הזה בא ידי ביטוי למשל בסיום הנבואה.

כאשר ישנה נבואה או יכולים לדעת בברור את דבר ה' ומה הקב"ה דורש מעמנו. לעומת זאת כאשר אין נבואה או נדרשים להבנה בדרגה גבוהה יותר של דבר ה', הבנה שמתבררת ע"י אנשי כנסת הגדולה שהם אינם נביאים.

השינוי הזה גם בא לידי ביטוי בעובדה שבבית שני המוקד של המקדש אינו הארון אלא המזבח.

הגמרא מונה חמשה דברים שלא היו בבית שני ובהם הארון, והאורים ותומים, וכו' כלומר כל האלמנטים שהעידו על גילוי שכינה אינם, ובמקומם המרכז עובר לעבודת האדם את הקב"ה באמצעות העבודה במקדש והקרבת הקורבנות על המזבח (וראה ברמב"ם שהלכות מקדש וקודשיו שפותח הלכות המזבח).